

МУЗЕЈ
РУДНИЧКО-ТАКОВСКОГ КРАЈА
Горњи Милановац
Број 494/24
03.12. 2024, год.

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРЕЊУ ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА

МЕМОРИЈАЛНИМ СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ

„ТАКОВСКИ ГРМ“

ЗА 2024. ГОДИНУ

Децембар, 2024.

Опште карактеристике

Меморијални природни споменик "Таковски грм" налази се на ободу села Таково и обухвата око 10 ха површине под ливадам, на обали реке Дичине. Комплекс је саобраћајно добро повезан са асфалтним путем са Горњим Милановцем од кога је удаљен 12 км, где територијално и административно припада.

Меморијални природни споменик природе "Таковски грм" обухвата катастарске парцеле бр. 364/7; 459; 364/4; 451; 470/2; 460; 466; 469/2; 364/5; 469/1; 214/2; 215/4; 213 и 215/3 КО Таково. Налази се северозападно од Горњег Милановца у централном делу Србије, на јужном ободу Шумадије. Укупна површина заштићеног подручја износи 10.45,33 ха и већим делом је у друштвеној својини, тачније 6.08,22 ха. Први пут је стављено под заштиту Решењем секретаријата за привреду, друштвени развој и скупштинске послове Скупштине општине Г. Милановац на основу закључка донетог на седници од 6. новембра 1972. године, на основу члана 6, 15, 17. став 2 и члана 24 Закона о заштити природе (Сл. гласник СР Србије, бр. 24/65) члан 4. став 3. На основу члана 55. Закона о културним добрима (Сл. гласник СРС бр. 6/90) члана 256 и 264 Статута општине Горњи Милановац, на предлог Завода за заштиту споменика културе из Краљева, Скупштина општине Г. Милановац, на заједничкој седници свих већа одржаној 6. јула 1990. године, донела је одлуку да овај простор буде заштићен и као културно добро од изузетног значаја - Знаменито место "Таковски грм".

Мањи део овог заштићеног подручја налази се под дрвенастим врстама, док је већи део покривен травном вегетацијом. У оквиру поменутог подручја поред дела под ливадским екосистемима секундарног карактера (редовно одржаваних) и поред фудбалског игралишта, налазе се два храста лужњака (*Quercus robur* L.).

	стабло 1	стабло 2
- висина стабла	18 м	16 м
- пречник дебла	1,21 м	1,27 м
- старост стабала процењује се на преко 100 година		

Заштићено добро "Таковски грм" има амбијенталну и историјску вредност јер обележава сећање на један од најзначајнијих догађаја у нашој историји - Други српски устанак.

У оквиру Меморијалног природног споменика „Таковски грм“ које је заштићено и као културно добро - Знаменито место „Таковски грм“ налази се „наследник“ чувеног Таковског грма из времена Другог српског устанка. Налази се у близини споменика Другом српском устанку који је саграђен 1887. године. Засадио га је кнез Михаило 1865. године. Храст наследник је листао све до почетка деведесетих година XX века. На предлог Завода за заштиту споменика природе Србије носеће гране склоне паду су посечене и храст је до данас остао као „скулптура“ у простору знаменитог места. На свечаности поводом 180 година Другог српског устанка, на месту првог храста, посађен је млади храст који би требало да настави традицију претходних грмова.

У оквиру заштићеног подручја се налази и неколико самониклих младих храстова.

Извештај о извршењу Програма управљања

Музеј рудничко-таковског краја као управљач је из сопствених средстава у 2024. години спровео и урадио следеће:

- Програм управљања за 2025. годину у складу са Решењем о заштити просторног меморијалног природног споменика број 2-633-8/72 – СО Горњи Милановац, Законом о заштити природе (Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 и 14/2016)
- Редовне мере одржавања и чувања Меморијалног природног споменика „Таковски грм“
- Меморијални споменик „Таковски грм“/Знаменито место „Таковски грм“ је посетило 3000 посетилаца у току 2024. године.
- Завод за заштиту природе је на Захтев управљача доставио Решење (302/23, 22.09.2023.) у коме су наведени услови за сечу сувих грана на стаблу храста у оквиру Меморијалног природног споменика „Таковски грм“. Због техничке неопремљености да изведе радове управљач је дописом замолио Предузеће за изградњу општине Горњи Милановац да изведе радове на основу услова из поменутог Решења. Предузеће за изградњу је телефонским путем обавестило Музеј рудничко-таковског краја да ће радови бити изведени на пролеће 2024. године па су они исти изведени у току 2024. године.
- Музеј рудничко-таковског краја је у сарадњи са Канцеларијом за заштиту животне средине општине Горњи Милановац и Заводом за заштиту природе вршио праћење стања заштићеног подручја.

Режим заштите

Уважавајући природне вредности добра и циљеве заштите за споменик природе - стабло и припадајући простор одређује се III (трећи) степен заштите који подразумева "селективно и ограничено коришћење природних богатстава и контролисане интервенције и активности у простору уколико су усклађене са функцијама заштићеног природног добра, или су везане за наслеђене традиционалне облике обављања привредних делатности и становања укључујући и туристичку изградњу" (Закон о заштити природе, "Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 и 14/2016, члан 35.)

За споменик природе утврђују се следеће мере за спровођење заштитног режима:

Забрањује се:

- заштићена стабла посећи или оштећивати гране, гранчице ломити или предузимати ма какве радње на стаблима или у њиховој непосредној околини, односно целом заштићеном подручју, а које би могло да измени досадашње стање стаблаи доведу у питање њихов даљи биолошки опстанак. у њиховој непосредној околини које би промениле њихов досадашњи изглед Забрањено је исто тако предузимати ма какве грађениске радове на читавом заштићеном подручју или у њиховој непосредној околини, а који би могли непосредно или посредно да негативно утичу на режим заштите или природне карактере просторног меморијалног споменика као таквог.

- ложење ватре, депоновање смећа на заштићеном простору.

Дозвољава се:

- кошење траве на заштићеном месту.

- све биолошко-техничке мере заштите под условима и заштитом које утврђује Завод за заштиту природе Србије, који истовремено врши и надзор над спровођењем мера.

За све планове, програме и пројекте којима је обухваћена заштићена површина, пре приступања њиховој изради, прибавити услове Завода за заштиту природе. Брига о овом Меморијалном природном споменику „Таковски грм” поверена је Музеју рудничко-таковског краја из Г. Милановца који треба да чува и одржава овај простор у складу са прописаним мерама заштите.

За све делатности над заштићеним природним добром, које нису забрањене, као и за радове у непосредној близини споменика природе за које се основано претпоставља да могу имати штетне последице по споменик природе, предвиђена је процедура прибављања услова и сагласности од надлежне службе заштите природе у складу са законом.

На основу Закона о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 и 14/2016, члан 58.) заштићено подручје се може користити и посећивати на начин који не угрожава његове вредности и спровођење заштите. Коришћење и посећивање заштићеног подручја дозвољено је свима под једнаким условима, у складу са овим законом и актом о заштити природног добра.

Обавезе управљача

Музеј рудничко-таковског краја као управљач у обављању активности и задатака заштите и развоја Меморијалног природног споменика „Таковски грм“ дужан је да:

- Чува заштићено подручје и спороводи утврђени режим заштите, односно прописане забране и правила унутрашњег реда
- Обележи заштићено подручје и границу површине на којој је утврђен режим заштите
- Доноси План управљања, Годишњи програм управљања и извештај о његовом извршењу

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРЕЊУ ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2024. ГОДИНУ Меморијални природни споменик “Таковски грм”		План	Извршење
Ред. бр.	ВРСТА ТРОШКА		
1.	Скидање сувих грана	9.000,00	-
2.	Хемијска заштита	2.000,00	2.000,00-
3.	Праћење здравственог стања	5.000,00	5.000,00
4.	Табла за обележевање споменика природе	-	-
	Кошење и одржавање	15.000,00	15.000,00
6.	Издавање за пропаганду и маркетинг	3.000,00	3.000,00
7.	Климатска осматрања, педолошка и генетичка истраживања	-	-
УКУПНО:		34.000,00	25.000,00

Према члану 69. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка и 14/2016), средства за заштиту и развој споменика природе обезбеђују се из прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем.